BM-II.059.2.40.2024
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na oświadczenie złożone przez Panią Senatorkę Ewę Kaliszuk na 22. posiedzeniu Senatu 7 listopada 2024 r., skierowane do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w sprawie trudnej sytuacji domów pomocy społecznej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.) domy pomocy społecznej prowadzone są w ramach zadań własnych przez gminy lub powiaty, przy czym domy gminne finansowane są ze środków własnych gmin (w tym z odpłatności mieszkańców i ich rodzin), zaś domy powiatowe ze środków własnych powiatu (w tym odpłatności mieszkańców, ich rodzin oraz gmin) i dofinansowywane z budżetu państwa. Domy regionalne mogą być finansowane jako zadanie własne lub dofinansowywane z budżetu państwa. Podkreślenia wymaga zatem fakt, że prowadzenie domów pomocy społecznej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego.

Od 1 stycznia 2004 roku, zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 1 października 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1572), powiat otrzymuje dotację na mieszkańców domów pomocy społecznej, prowadzonych w ramach zadania własnego lub na jego zlecenie, umieszczonych w placówce na podstawie skierowania wydanego przed 1 stycznia 2004 roku (tzw. „stare zasady"). Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych dochodów z tytułu odpłatności za pobyt w tych placówkach, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%, a w przypadku domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, w których odpłatności za pobyt są najniższe, nawet o 50% .

Dotacja, przekazywana jest przez wojewodę w okresach miesięcznych na podstawie informacji o aktualnej liczbie mieszkańców placówek, skierowanych do DPS przed 1 stycznia 2004 r. i miesięcznych kosztach ich utrzymania, uzyskanych za miesiąc poprzedzający ten, na który jest ustalana dotacja. Miesięczną kwotę dotacji dla powiatu ustala się w wysokości odpowiadającej iloczynowi liczby mieszkańców placówek (o których mowa w ust. 2) w powiecie i średniego miesięcznego kosztu utrzymania w DPS, pomniejszoną o dochody uzyskiwane z odpłatności za pobyt w placówce za mieszkańca.

Do wyliczenia dotacji przyjmuje się średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca, nie wyższy jednak niż średnia miesięczna kwota dotacji wyliczona dla województwa. Średnią miesięczną kwotę dotacji dla województwa stanowi ustalana w budżecie wojewody miesięczna kwota dotacji przeznaczona na działalność domów pomocy społecznej, ustalona zgodnie z powyższym, bez wydatków inwestycyjnych, podzielona przez liczbę mieszkańców w tych domach.

Środki na dofinansowanie realizacji zadań, o których mowa w art. 19 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej, tj. na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w oparciu o art. 53 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, planowane są na poziomie wojewodów w trakcie prac nad projektem ustawy budżetowej w oparciu o limit wydatków przyznany przez Ministra Finansów. Zgodnie z ustawą budżetową, na rok 2024 w budżetach wojewodów zarezerwowano na ten cel 838 222 tys. zł (poziom na rok 2023, przy zmniejszającej się rok do roku liczbie pensjonariuszy DPS, przyjętych na tzw. starych zasadach). Należy przy tym podkreślić, że wszelkie decyzje w zakresie podziału i dysponowania dotacją należą do wyłącznej kompetencji właściwych wojewodów, którzy mogą dokonywać zmian w planie wydatków przyjętym w ustawie budżetowej - także zmniejszając lub zwiększając plan wydatków.

Ponadto informuję, że Minister Finansów w sierpniu br. zadeklarował, że jednostki samorządu terytorialnego jeszcze w 2024 r. otrzymają dodatkowe wsparcie w wysokości 10 mld zł, w celu wsparcia realizowanych przez nie zadań. Samorządy mogą wydatkować otrzymane środki w sposób elastyczny, przeznaczając je zarówno na wydatki bieżące (w tym również na wsparcie dla domów pomocy społecznej), jak i inwestycje.

Należy jednak podkreślić, że jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z przepisami ustrojowymi, posiadają osobowość prawną, a wykonując zadania publiczne realizują je w imieniu własnymi i na własną odpowiedzialność. W zakresie prowadzenia gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego są samodzielne, a ich organy – w granicach prawa – są suwerenne w podejmowaniu decyzji dotyczących przeznaczania i wykorzystywania środków finansowych zabezpieczonych w budżecie.

Minister Rodziny Pracy i Polityki Społecznej ma świadomość zwiększonych potrzeb w odniesieniu do finansowania bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy umieszczeni na tzw. „starych zasadach".

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej zdaje sobie sprawę również z faktu, iż w ostatnich latach, w efekcie reform podatkowych skutkujących zmniejszeniem wpływów do samorządowego budżetu oraz w związku ze zwiększeniem wydatków bieżących, za które odpowiadała m.in. rosnąca inflacja, trudności jednostek samorządu terytorialnego związane z koniecznością utrzymania domów pomocy społecznej pogłębiały się. W związku z tym zaproponowano rozwiązania mające na celu wsparcie samorządów w zakresie finansowania działalności domów pomocy społecznej. W ustawie budżetowej na rok 2025 zwiększono środki z rezerwy celowej budżetu państwa o dodatkowe 80 mln zł na wsparcie placówek, w których przebywają mieszkańcy umieszczeni i skierowani do domów pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 r. Będzie to pierwsze od wielu lat duże wsparcie finansowe dla powiatów prowadzących domy pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy przyjęci na tzw. „starych zasadach".

Proponowane zwiększenie środków na bieżącą działalność domów pomocy społecznej jest odpowiedzią na postulaty zgłaszane przez stronę samorządową oraz podmioty prowadzące domy pomocy społecznej.

Należy także wspomnieć, że podjęto działania nad rozwiązaniami systemowymi w zakresie możliwości wsparcia finansowego wynagrodzeń pracowników służb społecznych ze środków budżetu państwa, w tym również osób pracujących w domach pomocy społecznej.

Do ustawy o pomocy społecznej wprowadzono zmianę która umożliwiła przyjęcie przez Radę Ministrów Uchwały nr 62 z 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy

społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”. W 2024 r. Środki przyznawano w okresie 1 lipca do 31 grudnia 2024 r. Na wypłaty dodatków dla 56 884 pracowników domów pomocy społecznej uruchomiono ponad 393 mln zł.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołano ponadto Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej złożony z ekspertów, praktyków oraz osób ze świata nauki. Członkowie zespołu dokonają przeglądu funkcjonujących w systemie pomocy społecznej rozwiązań (także w zakresie sytuacji pracowników systemu pomocy społecznej), by poprzez wyznaczenie obszarów i kierunków zmian wypracować propozycje system ten reformujące.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Katarzyna Nowakowska
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/